

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Кожне суспільство має можливість нормально розвиватися на базі тільки власної культури, своїх традицій і звичаїв, поглядів та установок, ідеалів та цінностей. І справді важко не погодитися з Атаманчуком Г.В., але використання кращого із світового досвіду, на думку фахівців з питань управління поліцейською діяльністю, є “важливим фактором розвитку органів Національної поліції як професійного, ефективного, стабільного, авторитетного органу державної влади”. Вдосконалення управління органами Національної поліції має бути тісно пов’язаним із досягненнями зарубіжної поліцейської науки та практики.

Сьогодні в країнах ЄС спостерігаються три моделі забезпечення внутрішньої безпеки:

централізована, або (континентальна) модель з домінуючою роллю міністерства внутрішніх справ, директивним стилем управління й жорсткою вертикаллю підпорядкування низових ланок центральним органам (Швеція, Данія, Норвегія, Франція, Іспанія, Італія);

децентралізована модель, для якої характерна особливість – відсутність єдиного загальнонаціонального органу, множинність поліцейських сил загальнодержавного, регіонального та місцевого рівнів, переважне зосередження важелів управління поліцейськими силами в руках обласних (регіональних) органів державної влади та органів місцевого

самоврядування, яка передбачає значну роль муніципальних органів влади в управлінні поліцією(Швейцарія, Болгарія, Чехія, Угорщина, Польща);

комбінована (напівцентралізована) модель, особливістю якої є наявність загальнонаціонального органу (міністерства), відповідального за забезпечення внутрішньої безпеки, координація діяльності розрізнених поліцейських служб; співіснування державних поліцейських служб загальнонаціонального (федерального) та регіонального (рівня штату, землі), а також державної та муніципальної поліції з пріоритетністю розвитку державної поліції (Великобританія, ФРН, Нідерланди).

Однією з країн в якій історично склалася централізована система поліцейського управління являється Франція. Структурно поліцейський апарат складається з таких підрозділів: національна поліція, муніципальна поліція, жандармерія. Потрібно також наголосити на тому, що всі поліцейські сили країни об'єднані в межах національної поліції, що керується генеральною дирекцією поліції МВС Франції. У складі МВС Франції діють: генеральна дирекція Національної поліції; генеральна дирекція місцевих колективів; дирекція громадської безпеки; дирекція регламентації та права; центральна дирекція управління; дирекція особового складу й навчальних закладів поліції; дирекція технічних служб. Контрольні та організаційно-штабні функції поряд з центральною дирекцією управління виконує Генеральна інспекція Національної поліції. За призначенням розрізняють дві основні системи поліції: адміністративну і судову (кримінальну). Адміністративна поліція займається попередженням правопорушень і виконує інші профілактичні функції. Судова (кримінальна) поліція займається розкриттям

злочинів, виявленню обставин їх скоєння, розшуком, затриманням злочинців і передачею звинувачених судовим органам. Розслідування більшості злочинів здійснює судова поліція, офіцери котрої мають право на проведення самостійного попереднього розслідування. Важливим елементом системи національних поліцейських органів Франції є муніципальна поліція, компетенція якої обмежується забезпеченням публічного порядку: громадської безпеки, спокою та санітарії.

Країною – представницею другої моделі поліцейського управління являється Швейцарія. У Швейцарії відсутній централізований та монолітний корпус державної поліції, чисельність органів правопорядку і принципи їх функціонування визначають окремі місцеві (кантональні) органи влади. У Швейцарії діє 26 кантональних корпусів поліції і більше 100 підрозділів у громадах. Незважаючи на цю граничну децентралізацію, у країні діють чіткі форми взаємовідносин і правила регіонального співробітництва у сфері правопорядку, розроблені конфедерацією кантональних комендантів поліції Швейцарії та об'єднанням шефів міської поліції. Поліція Швейцарії підрозділяється на три рівня: федеральна поліція, кантональна поліція і міська поліція. Федеральна поліція входить до складу Федерального департаменту юстиції і поліції. Департамент займається питаннями внутрішньої безпеки Швейцарії, захистом цивільних прав, наданням політичного притулку та питаннями міграції. На наступному рівні знаходиться кантональна поліція. Функції міської чи сільської поліції здебільшого виконують також співробітники кантональної поліції.

Сучасна система поліцейських органів Великобританії включає поліцейські департаменти графств, транспортну

поліцію, поліцію Північної Ірландії. Офіційні назви поліцейських органів: повноважна поліція в 51 місцевому відділенні на території Англії, Уельсу, Шотландії; королівська поліція Ольстера в Північній Ірландії; Лондонська поліція в столиці Великобританії. Статус поліцейської служби цивільний, службовці несуть службу у форменому або у цивільному одязі, але практично без зброї, окрім Ольстера. Усі поліцейські органи входять до системи МВС, проте для поліції Великобританії характерна і значна децентралізація. Міністерство здійснює управлінську діяльність через департаменти, зокрема: департамент поліції; департамент кримінальної політики; департамент кримінального правосуддя; департамент тюрем; департамент апробації і контролю за тими, хто відбув покарання; пожежний департамент; департамент імміграції і громадянства; департамент штатів особового складу і управління; департамент програм для населення і рівних можливостей.

Характерною особливістю британської поліцейської системи є також те, що всі працівники британської поліції (від констебля і вище) наділені відповідними правами в частині досудового розслідування кримінальних справ. Окремого органу чи посадової особи, спеціально призначених для виконання цієї функції, у британській поліції немає. Поряд із поліцією досудове розслідування мають право також вести по окремих категоріях справ співробітники королівської митної служби Великобританії. В Англії митний департамент наділений найбільшими повноваженнями для розслідування діяльності організацій і окремих осіб, втягнених у міжнародну контрабанду, наркобізнес, фінансові міжнародні злочини. Усі поліцейські формування країни поділяються на дві категорії: загальні та спеціалізовані поліцейські сили. Загальні поліцейські

сили є органами місцевої влади, до них належать: поліцейські формування графств, міських поселень, столична лондонська поліція, об'єднані поліцейські формування Спеціалізовані поліцейські обслуговують окремі державні органи і знаходяться в їх безпосередньому підпорядкуванні.

З вище сказаного можна зробити висновок про те, що вивчення досвіду розвитку поліцейських підрозділів країн Європи може бути корисним для України як держави, яка прагне мати поліцію європейського зразка. Однак не слід забувати, що кожна з поліцейських систем має свою індивідуальну історію розвитку та свою специфіку. Тому одним із основних завдань, яке слід поставити перед Міністерством внутрішніх справ України, – це вдосконалення поліції з урахуванням позитивного досвіду поліцейської діяльності провідних країн Європи.